

DROBETA ȘI SEMNUL CRUCII

Gabriel CRĂCIUNESCU

Muzeul Regiunii Porților de Fier

Drobeta Turnu Severin

Semnul crucii a fost folosit cu mult timp înaintea apariției creștinismului. El este un vechi simbol folosit de popoarele antice pentru a reprezenta soarele și armonia dintre cer și pământ. Cele patru brațe ale crucii indicau cele patru puncte cardinale. Multe popoare ale Europei foloseau semnul crucii ca simbol al consacării, și era pus pe obiectele legate de nou-născuți sau în general pe diferite obiecte cotidiene.

În cultura Žuto Brdo – Gârla Mare din epoca bronzului, semnul crucii apare sub forma unui tetraskelion care este tot o cruce cu brațele frânte. Aceasta apare pe carul de luptă descoperit la Duplijaja. Istoricul sârb Trbuhović este de părere ca acest car miniatural folosea la practicarea unui ritual urano-solar, de invocare a ploii, datorită faptului că zgomotul produs de un car de război în mișcare seamănă cu cel al tunetului. Alte ipoteze sugerează că acest car ar putea reprezenta un vehicul de transport spre lumea cealaltă, din Cer (ex.: Carul lui Thor tras de doi țapi, cel al lui Perun, transformat în Sfântul Ilie al iudeo-creștinilor, etc).

În această cultură decorarea vaselor din lut se realizează prin intermediul câtorva motive decorative cu ajutorul cărora se obține un decor de o frumusețe și valoare excepțională. Acest decor este situat, pentru vasele mari, pe partea superioară, pe când la vasele de mici dimensiuni decorul acoperă toată partea exterioară a acestora. La vase mari decorarea gâtului pieselor este mai puțin bogată, rezumându-se la o compoziție care se repetă, de regulă, de câte patru ori. Pe multe piese se întâlnește un decor în formă de cruce care este realizat pe ceramică de mari dimensiuni și anume pe amfore. Acest decor este lucrat din cercuri concentrice și este plasat, întotdeauna, pe gâtul acestor piese. Asemenea vase au fost descoperite în necropolele de la Ostrovul Mare, Gruia și Gârla Mare. Nu sunt descoperiri singulare, vase cu semnul crucii pe ele fiind descoperite și la Cârna „Grindul Tomii” și „Ostrovogania” sau Plosca „Cabana de metal”. O parte din aceste vase erau folosite atât în gospodărie cât și drept urne pentru depozitarea cenușii celor incinerați. Crucea este doar unul din motivele folosite la decorarea ceramicii culturii Žuto Brdo – Gârla Mare. Ea este folosită destul de rar și nu poate fi vorba de o semnificație religioasă în acest caz.

Faptul că la Drobeta se refac construcțiile și se construiește între zidurile fortificației din timpul împăratului Traian are ca rezultat, pentru vizitatorul de astăzi, o rețea complicată de ziduri. Sistemul de construcție a unor elemente precum porțile și forma turnurilor seamănă cu cel de la Sucidava¹. Din aceste etape de construcții și refaceri, se păstrează o clădire care ar putea să fie o bazilică creștină. Aceasta este păstrată în sfertul de nord – vest al castrului cu cele 84 de încăperi dispuse în formă de cruce. Este necesară o verificare în teren a fundației acestei construcții, pentru a se putea stabili cât mai exact posibil conturul ei și dacă un mormânt descoperit în acea zonă era situat în interiorul acesteia.

În primăvara anului 2012, în timpul sondajelor pentru stabilirea porțiunilor de ziduri unde să se realizeze subfundări, s-a dat peste niște oase umane. În intervenția noastră, am reușit să

¹ Tudor 1976, p. 449.

decopertăm un mormânt de inhumație fără nici un fel de inventar. Defunctul fusese aranjat pe spate și cu brațele împreunate în zona bazinului, cu capul orientat spre vest și picioarele pe est. Această aranjare și dispunere a mormintelor este întâlnită în necropolele creștine. O asemenea necropolă de sec. XIII–XIV a fost descoperită și la Ostrovul Mare², unde defuncții, cu rare excepții, nu aveau inventar dar dispunerea scheletelor era aceeași.

Cele 84 de încăperi, bănuite a fi ridicate în timpul împăratului Constantin cel Mare, sunt dispuse în formă de cruce cu brațe egale. Această dispunere a clădirilor are și ea o semnificație religioasă.

Până în sec. IV d. Chr. semnele creștine sunt identificate cu multă trudă și interpretate ca atare. În acest secol, pentru sud-vestul Olteniei, avem o dovadă materială de necontestat a pătrunderii masive a credinței creștine. Această dovadă este reprezentată de biserica paleocreștină de la Izvoarele, județul Mehedinți³. Aceasta este situată la km fluvial 860+500, chiar pe malul apei. Dacă în anul 2006 Dunărea rupsesse malul atât cât să fie observată construcția, în acest an 2013, malul este distrus pe o mare porțiune care pune în primejdie însăși păstrarea, cel puțin parțială, a construcției.

Peste ziduri se afla o depunere de 1,60 m iar în nivelul arheologic se aflau monede⁴ de la începutul sec. IV, de la Licinius I dar și alte piese care se pot data la sfârșitul sec. IV și începutul sec. V d. Chr.

Construcția a fost ridicată din piatră iar acoperișul din țigle și olane romane. Distrugerea nu a fost violentă, mai degrabă a acționat timpul deoarece stratul de dărâmătură se găsește doar în interiorul construcției. Bazilica⁵ are dimensiunile de 13,5 × 7,2 m și este, așa cum spuneam, în mare măsură afectată de nivelul fluctuant al apelor Dunării.

Biserica nu este o apariție insolită pentru sec. al IV-lea în această zonă. De foarte mult timp se cunoaște faptul că în localitatea Izvoarele, la o distanță de 2 – 3 km, se află un castru⁶ târziu, de sec. IV d. Chr. Cercetări realizate aici în anul 1986 au dus la descoperirea unor fragmente din zidurile castrului. Monedele descoperite de-a lungul anilor în jurul lui, îi asigură o datare⁷ în sec. al IV-lea d. Chr.

Către botul aval al insulei Ostrovul Mare, a fost cercetată o fortificație romană de sec. IV și un chei de acostare lucrat din bârne de lemn și blocuri de piatră. Se bănuiește că aici a existat un port în epoca romană⁸ care poate fi datat în sec. IV – V d. Chr.

La 100–150 m nord de biserică, pe un teren dominant, se află resturile unei așezări romane. Faptul că terenul nu a mai fost lucrat în ultimii ani, ne împiedică să facem precizări cronologice asupra acesteia. Ceea ce cunoaștem se datorează cercetărilor de teren efectuate cu mulți ani în urmă, atunci când terenul era cultivat și din zonă se putea strânge un bogat material ceramic.

Aceste precizări asupra posibilelor comunități umane care să fi coexistat în aceeași perioadă în spațiul în discuție, face posibilă existența unei biserici lucrată din piatră la Izvoarele. Instabilitatea politică a zonei a determinat părăsirea zonei și a bisericii iar distrugerea acesteia nu se datorează unui incendiu. Considerăm că mai degrabă părăsirea și neîngrijirea acesteia a determinat ruina acesteia.

² Boroneanț/Crăciunescu 1985, p. 126–132.

³ Stîngă 2007, p. 178–189.

⁴ Stîngă 2007, p. 178–179.

⁵ Stîngă 2008, p. 110–112.

⁶ Tudor 1978, p. 279–280.

⁷ Davidescu 1989, p. 117–120.

⁸ Davidescu 1989, p. 117–120.

În secolele următoare bisericile vor fi construite din lemn, în majoritatea regiunilor țării. În zona de care ne ocupăm, la Cerneți, în apropiere de Drobeta Tr. Severin, în pronaosul bisericii mănăstirii Sfânta Treime construită din cărămidă la 1662, au fost descoperite resturile unei biserici din lemn și un schelet uman. Cercetări arheologice desfășurate în anul 1998 au dus la descoperirea unor elemente din două chilii. Nivelul superior al acestora era datat cu monede de la începutul sec al XIX-lea⁹.

Cercetările desfășurate în 2010 în incinta mănăstirii au dus la descoperirea unor alte chilii ale călugărilor, lucrute din cărămidă și a unei porțiuni a zidului de incintă, lucrat din același material. S-a putut stabili că existau patru nivele de construcție a acestor chilii. Cel mai interesant lucru la aceste descoperiri este reprezentat de o încăpere în care au fost descoperite mai multe vase din lut pe care se păstrează urme ale unor culori¹⁰. Bănuim că este vorba de culori vegetale care serveau la pictarea unor icoane aici, în cadrul mănăstirii.

Lista planșelor

Pl. I Castrul Drobeta în secolul al IV-lea

Pl. II Bazilica de la Izvoarele, județul Mehedinți

Pl. III Încăpere incendiată și cu mai multe vase de lut (1); vedere de ansamblu a descoperirilor din 2010 (2). Cercetări 2010

Pl. IV Mormânt de înhumăție din castrul Drobeta, descoperit în anul 2012

Bibliografie

- Boroneanț/Crăciunescu 1985 = V. Boroneanț, G. Crăciunescu, Așezarea și necropola din secolele XIII–XIV de la Ostrovul Mare, km. 875, în *Drobeta*, VI, 1985, p. 119–134.
- Crăciunescu/Balaci 1999 = G. Crăciunescu, Cornelia Balaci, Biserica Sfânta Treime din Cerneți, în *Drobeta*, IX, 1999, p. 128–133.
- Crăciunescu/Neagoe/Manea/Stîngă 2010 = G. Crăciunescu, O. Neagoe, C. Manea, M. Stîngă, Cercetările arheologice de la mănăstirea Sfânta Treime, Cerneți. Campania 2010, în *Drobeta*, XX, Arheologie-Istorie, 2010, p. 273–282.
- Davidescu 1989 = M. Davidescu, *Cetatea romană de la Hinova*, București, 1989.
- Stîngă 2007 = I. Stîngă, O bazilică paleocreștină la Izvoarele (județul Mehedinți). Considerații preliminare, în *Drobeta*, XVII, Arheologie-Istorie, 2007, p. 178–189.
- Stîngă 2008 = I. Stîngă, Șantierul arheologic Izvoarele. Campania 2008. Raport preliminar, în *Drobeta*, XVIII, Arheologie – Istorie, 2008, p. 110–112.
- Tudor 1976 = D. Tudor, Obiecte de metal din Drobeta, descoperite în săpăturile lui D. C. Butculescu (1883) și Gr. G. Tocilescu (1896–1899), în *Drobeta*, II, 1976, p. 117–137.
- Tudor 1978 = D. Tudor, *Oltenia romană*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1978.

DROBETA AND THE CROSS SIGN

(Abstract)

The Cross Sign has represented a long time a decorative motive and a religious symbol. During the Bronze Age, in the Zuto Brdo – Garla Mare culture, a series of pieces are decorated with the “tetraskelion”,

⁹ Crăciunescu/Balaci 1999, p. 132.

¹⁰ Crăciunescu/Neagoe/Manea/Stîngă 2010, p.273–282.

which is an arm torned cross. A series of pots from this culture bare a cross marks. Such discoveries were found at Ostrovul Mare, Gruia and Garla Mare.

During the Roman Age, in the 4th century, inside the Drobeta castrum buildings that are arranged as a cross were rebuilt.

In 2012 a skeleton was found here. The skeleton was orientated east – west, meaning in a Christian position which might have been related to a known church inside the castrum.

In Izvoarele (Mehedinti County) a Paleo-Christian Church was discovered, dated in the 4th century by using the coins. The Church had stone walls and was covered with roman tile. Nearby several Roman age sites are known.

Centuries later, in 1662 nearby Drobeta Turnu Severin, at Cerneti, a stone walled church was built. Archeological research carried out in this area led to the discovery of some church hermitages which ended up being burned. Several clay pots containing various colors were discovered in one of the rooms. It is possible that here was a center for painting churches and icons.

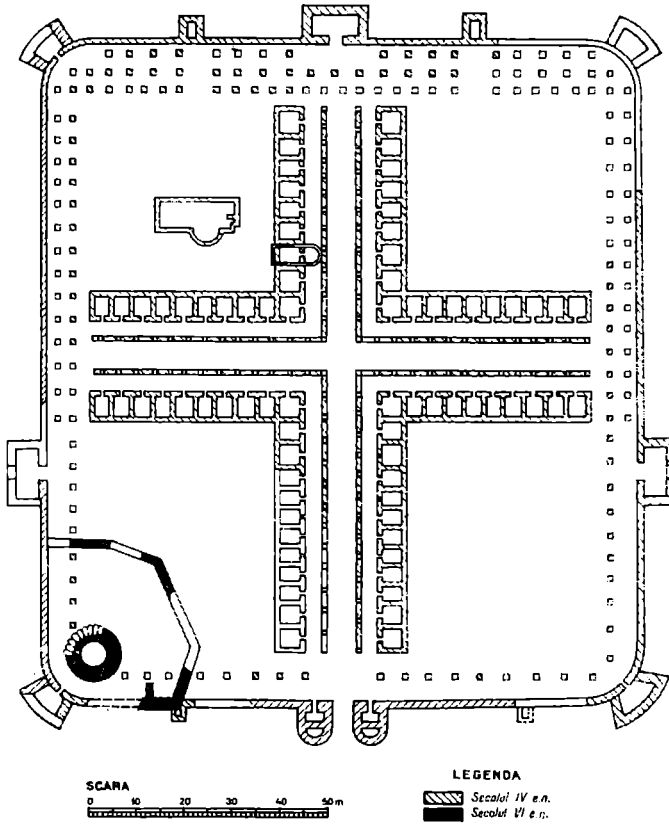
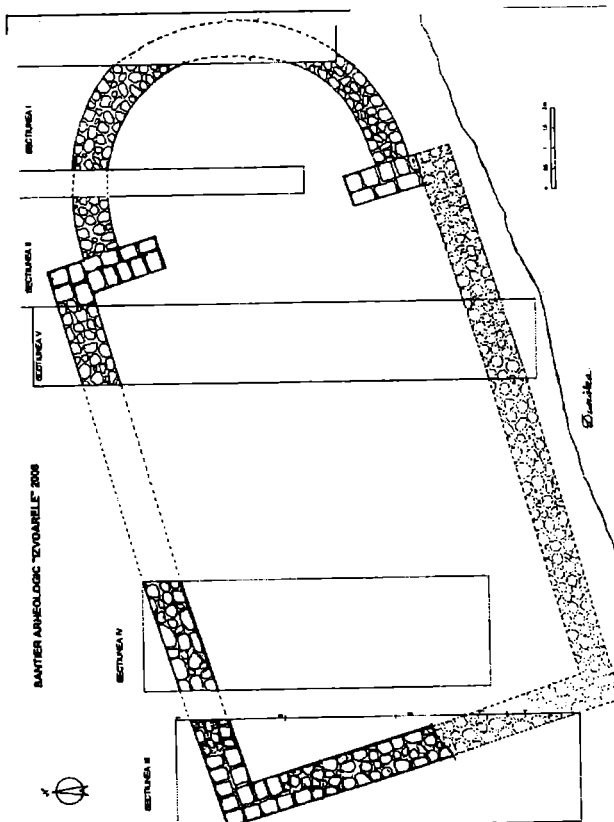
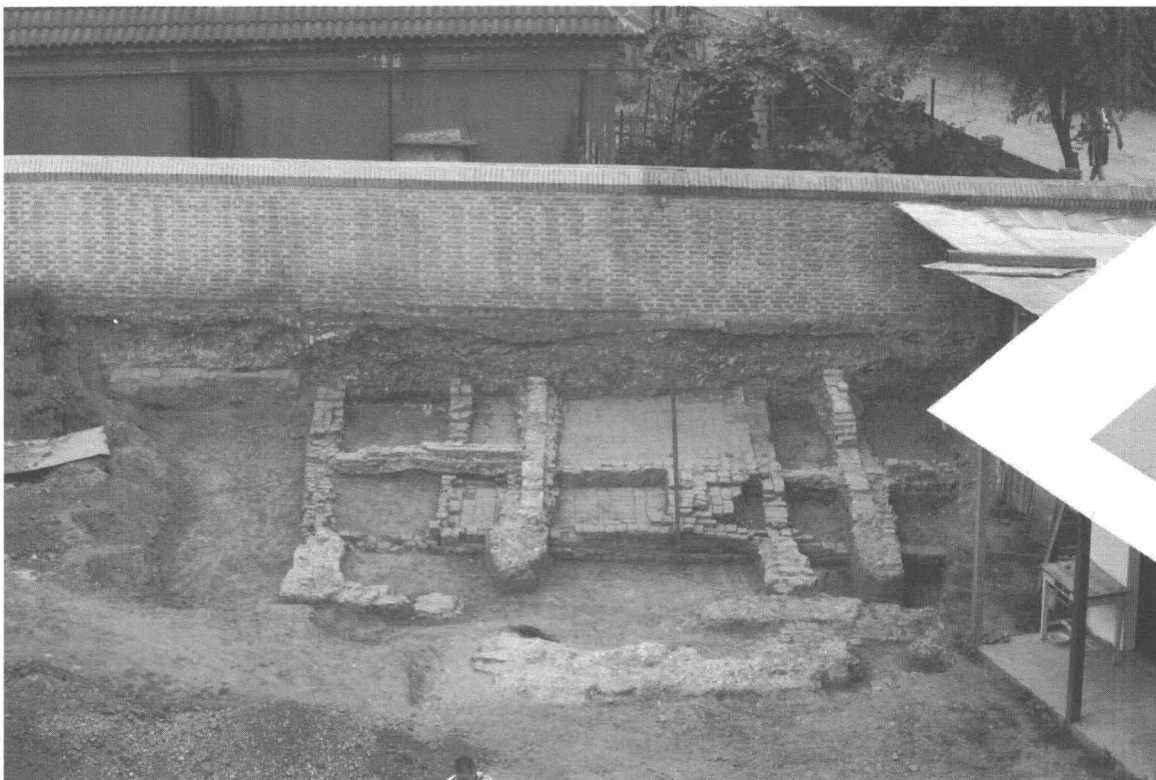

Fig. 137. Drobeta : cetatea din secolele III -- VI.

Pl. I Castrul Drobeta în secolul al IV-lea

Pl. II Bazilica de la Izvoarele, județul Mehedinți
www.cimec.ro / www.muzeul-caransebes.ro

Pl. III Încăpere incendiată și cu mai multe vase de lut (1); vedere de ansamblu a descoperirilor din 2010 (2). Cercetări 2010

Pl. IV Mormânt de înhumăție din castrul Drobeta, descoperit în anul 2012